

BO'LAJAK TEXNOLOGIK TA'LIM O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH

Gadaymuratov Shuhrat Mamayusupovich

Texnologiya va geografiya kafedrası katta o'qituvchisi

Safarova Setora Axtamovna

Sarosiyo tumanidagi 67-maktabda Texnologiya fani o'qituvchisi

Anatatsiya: Mazkur maqola bo'lajak texnologik ta'limi o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishga bilim, ko'nikma, malakaga ega bo'lishiga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Texnologiya, kompetentlik, ko'nikma, malaka, mutaxassis, kasb ta'limi, kasbiy kompetentlik, pedagogika, dizayn, ta'lim, fan, innovasiya.

Аннотация: Данная статья направлена на развитие профессиональной компетентности будущих учителей технологического образования, приобретение знаний, навыков и квалификации.

Ключевые слова: Технология, компетентность, умение, компетентность, специалист, профессиональное образование, профессиональная компетентность, педагогика, дизайн, образование, наука, инновации.

Abstract: This article is aimed at developing the professional competence of future teachers of technological education, acquiring knowledge, skills, and qualifications.

Key words: Technology, competence, skill, competence, specialist, professional education, professional competence, pedagogy, design, education, science, innovation.

Mamalakatimizda texnologik ta'lim sohasi jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Rivojlangan davlatlarning tajribasi shuni ko'rsatadiki, ilg'or texnologiyalarni o'zlashtirish va samarali o'qitish usullarini joriy etish ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biridir. Shu sababli, bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etad. Zamonaviy ijtimoiy - iqtisodiy sharoitda raqobatbardosh kadrlar tayyorlashni mukammalashtirishning muhim shart-sharoiti zamonaviy fan, texnika va texnologiyalarning yutuqlariga asoslangan ta'lim tizimini tashkil qilishdan iboratdir.

Ta'lim sohasining yanada rivojlanishi tufayli duradgorlik sohasi bo'yicha jahon talablariga va bozor mexanizmi talablariga javob beruvchi mutaxassislarga, texnologik ta'lim bo'yicha pedagoglarga ehtiyoj ortib bormoqda.

Bo'lajak texnologik ta'lim yo'nalishi bo'yicha kasbiy faoliyatga tayyorlashda o'ziga xos salmoqli hissasi bor. Ular egallanishi lozim bo'lgan mutaxassislikni o'rganishning asosini tashkil etadi.

Ta'limning asosiy vazifalaridan biri aniq bir kasb bo'yicha talabalarda shakllantirilishi kerak bo'lgan kasbiy ko'nikmalar asosini tashkil etuvchi bilim, ko'nikmalar va malaka tizimini hosil qilishdan iborat. Mazkur fanlar blokining asosiy

maqsadi tayyorlanadigan mutaxassislarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning asosini tashkil etib, ular bo'lajak texnologik ta'lim mutaxassislarning amaliy faoliyati uchun shart-sharoit yaratishdan iborat. Bunda ushbu blokka kiruvchi fanlar mazmuni, o'qitish maqsadi va vazifalari, metodlari, shakllari, vositalari, o'tkazilish joyi, jihozlanishi, ular uchun ajratilgan vaqt bo'yicha boshqa fanlar bloklaridan farqli bo'ladi, chunki bu blok bo'lajak texnologik ta'lim mutaxassislarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli bo'lajak mutaxassislarni tayyorlashda doimo ushbu sohaga tegishli moddiy-texnik baza, o'quv-axborot ta'minoti va malakali o'qituvchilar bilan ta'minlash kasbiy ta'limda ustuvor vazifadir.

Umumkasbiy va ixtisoslik fanlarini o'qitishda psixologik – pedagogik qonuniyatlarni hisobga olinishi bevosita bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchining kasbiy faoliyatini yuzaga kelishi va rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Bo'lajak texnologik ta'limi o'qituvchisining kasbiy faoliyati – bu o'quv tarbiyaviy jarayonga o'zining faol munosabatlarini bildirib, qo'yilgan maqsad va vazifalarni amalga oshirishda ijtimoiy – iqtisodiy nuqtai nazardan yondashib, komil inson sifatleri bilan birga aqliy kasbiy tafakkurini rivojlantirishga yordam beruvchi faoliyatdir. Shuning uchun ham kasbiy kompetentlikni rivojlantirishda, albatta, har tomonlama takomillashgan chuqur kasbiy bilim zarurdir. Bo'lajak texnologik ta'limi o'qituvchilariga kasbiy fanlardan beriladigan bilimlarning o'ziga xos sintezini aniqlash va bu sintezda qatnashayotgan bilimlarning tabiati, ularning o'zaro aloqadorligi, tuzilishi va boshqa fanlar bilan aloqadorligi haqida ma'lumotlarning ta'lim jarayonida berib borilishi maqsadga muvofiqdir.

Kasbiy kompetentlik tushunchasi Kasbiy kompetentlik o'qituvchining kasbiy faoliyatida zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarning uyg'unligi sifatida talqin etiladi. Texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetentligiga quyidagi asosiy omillar ta'sir ko'rsatadi:

- Fan va texnologiyalarni chuqur bilish;
- Pedagogik va psixologik bilimlarga ega bo'lish;
- Innovatsion texnologiyalardan foydalanish qobiliyati;
- Zamonaviy ta'lim metodlarini qo'llay olish.

Kasbiy kompetentligini rivojlantirish usullari Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilishi mumkin:

1. **Nazariy tayyorgarlikni mustahkamlash** – O'qituvchilar zamonaviy texnologiyalar, muhandislik fanlari va pedagogika bo'yicha chuqur bilimga ega bo'lishi lozim.
2. **Amaliy ko'nikmalarni shakllantirish** – Talabalarni laboratoriya ishlari, texnologik loyihalar va ishlab chiqarish amaliyotlari orqali o'rgatish muhimdir.
3. **Axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT)ni o'zlashtirish** – O'qitish jarayonida raqamli ta'lim platformalaridan foydalanish samaradorlikni oshiradi.

4. **Kasbiy rivojlanish dasturlarida ishtirok etish** – Seminarlar, treninglar va xalqaro tajribalar orqali o'qituvchilarning bilim va malakalari doimiy ravishda yangilanib borishi lozim.

5. **Tadqiqot va innovatsion faoliyatni rivojlantirish** – Ilmiy izlanishlar olib borish va innovatsion loyihalarda ishtirok etish texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy salohiyatini oshiradi.

Ixtisoslik fanlar blokiga kiruvchi fanlarni o'qitishda nazariya bilan amaliyot birligi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli ham ixtisoslik fanlaridan o'quv uslubiy majmualarni yaratishda ularga oid o'quv axborotli uslubiy majmua va multimediali ta'lim texnologiyalarini joriy etishni e'tiborga olish lozim, chunki hozirgi davr axborot asridir.

Texnologik ta'limida amaliy bilimlar, ko'nikmalar va malakalar nazariy bilimlardan kam emas va albatta ulardan ko'zlangan maqsad bo'lajak mutaxassislarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning samarali yo'llarini yaratish va joriy etishdan iboratdir. Bo'lajak texnologik ta'lim mutaxassislarning kasbiy faoliyatida ularning kasbiy kompetentligi juda qo'l keladi.

Hozirgi davrda ta'lim tizimi oldida turgan dolzarb vazifalardan biri o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va yutuqlardan keng foydalanish, ularni ta'lim tizimida joriy qilib borish hamda rivojlangan mamlakatlarning tajribalarini mamlakatimiz ta'lim tizimiga tadbiq qilish muhim hisoblanadi.

Bo'lajak texnologik ta'lim o'quv rejaga kiritilgan va fanlarining mazmuni tahlil qilib chiqilganda, shu narsa ma'lum bo'ldiki, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentliklarini rivojlantirish uchun kiritilgan fanlar talabaning kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarini har tomonlama kengaytirishga qaratilgan.

Xulosa qilib aytganda Texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish – ta'lim sifatini oshirish va bo'lajak mutaxassislarni raqobatbardosh qilib tayyorlashning asosiy shartlaridan biridir. Bu jarayonning samaradorligini ta'minlash uchun ta'lim muassasalari, pedagoglar va davlat tashkilotlari o'zaro hamkorlikda ish olib borishlari lozim. Innovatsion yondashuvlar, doimiy kasbiy rivojlanish va amaliy ko'nikmalarni takomillashtirish orqali texnologik ta'lim sifatini yuqori darajaga ko'tarish mumkin. Bo'lajak texnologik ta'limi o'qituvchilari ta'lim oluvchilarga yangi texnika va texnologiya yutuqlaridan axborotlar beruvchi asosiy shaxs hisoblanadi. Buning uchun bo'lajak texnologik ta'limi o'qituvchisi oliy o'quv yurtida o'qish davrida umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan chuqur bilimlarni egallashi, ularni o'z faoliyatida qo'llay olishi kerak. Shuningdek, bo'lajak o'qituvchi-bakalavrlarni tayyorlashda ixtisoslik fanlaridan zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanib ilmiy yondoshilgan holda bilim berish taqozo qilinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Muslimov N.A. Bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchisini kasbiy shakllantirish. -T.: Fan nashriyoti, 2004. -130 b.

2. Muslimov N.A., Zuparova D.D., Karimova N.N. Ctanovlenie dizayn obrazovaniya v Uzbekistane // Kasb-hunar ta'limi. – Toshkent. 2017. - №3. – B. 65-69.
3. Muslimov N.A. Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonida kompetentlik // Mehnat va kasb ta'limi o'qituvchilari kasbiy kompetentligini ta'minlashning integrativ texnologiyalari: Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari.- Toshkent: TDPU, 2010. - B. 114-118.
4. Gadaymuratov Sh.M (2023). Sinfdan tashqari mashg'ulotlarda kasbhunarga yo'naltirish ishlarini takomillashtirish. Interpretation and researches, 2(1).
5. Gadaymuratov Shuhrat Mamayusupovich. (2022). Professional Competence Development of Future Technological Education Teachers. Journal of Intellectual Property and Human Rights, 73-75.
6. Gadaymuratov Shuhrat Mamayusupovich. (2022). Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish. Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali, 3(5), 5-7.
7. Eshpulatova Jang'il Eshonqulovna, . (2023). Methodology of development of creative skills of primary class students. International Journal of Pedagogics, 3(03), 25–31. <https://doi.org/10.37547/ijp/Volume03Issue03-05>
8. Zhangil ESHPULATOVA. (2023). Criteria for development of creative thinking ability of primary class students. World Bulletin of Social Sciences, 27, 1-5. Retrieved from <https://scholarexpress.net/index.php/wbss/article/view/3218>